

Uz sākumlapu>Jūsu tiesības>Noziedzīgos nodarījumos cietušie>**Cietušo tiesības (katrā valstī)**

Cietušo tiesības (katrā valstī)

Horvātija

Noziedzīgos nodarījumos cietušajiem pirmstiesas procesā un kriminālprocesā ir vairākas tiesības, turklāt īpaša aizsardzība tiek piemērota bērniem un cietušajiem noziedzīgos nodarījumos, kas vērsti pret seksuālo brīvību, un cilvēku tirdzniecības upuriem

Noziedzīgā nodarījumā cietušai personai ir:

tiesības piekļūt noziedzīgos nodarījumos cietušo atbalsta pakalpojumiem;

tiesības uz efektīvu psiholoģisku un cita veida profesionālu palīdzību un atbalstu, ko saskaņā ar tiesību aktiem sniedz struktūras, organizācijas un iestādes, kas nodrošina atbalstu noziedzīgos nodarījumos cietušajiem;

tiesības uz aizsardzību pret iebiedēšanu un atriebību;

tiesības uz savas cieņas aizsardzību, sniedzot pierādījumus cietušās personas statusā;

tiesības tikt uzklausiņam bez nepamatotas kavēšanās pēc ziņojuma sniegšanas par noziedzīgu nodarījumu un pēc tam vairs netikt nopratinātam kriminālprocesā vairāk nekā absolūti nepieciešams;

tiesības jebkādās darbībās būt uzticības personas pavadībā;

tiesības tikt pakļautam minimālām medicīniskām procedūrām un tikai ar gadījumu, kad tās ir absolūti nepieciešamas kriminālprocesam;

tiesības iesniegt prasību par saukšanu pie kriminālatbildības vai privātas apsūdzības celšanu saskaņā ar Kriminālkodeksu (*Kazneni zakon*), tiesības piedalīties kriminālprocesā kā cietušajai pusei, tiesības saņemt informāciju par kriminālapsūdzības atcelšanu (Kriminālkodeksa 206. panta 3. punkts) un par prokurora (*državni odvjetnik*) lēmumu nerīkoties, kā arī tiesības virzīt kriminālvajāšanu individuāli bez prokurora;

tiesības no prokurora saņemt informāciju par pasākumiem, kas veikti saskaņā ar cietušās personas izvirzīto apsūdzību (Kriminālkodeksa 206a. pants) un iesniegt sūdzību vecākajam prokuroram (*viši državni odvjetnik*) (Kriminālkodeksa 206b. pants);

tiesības pieprasīt un bez nepamatotas kavēšanās saņemt informāciju par noziedzīgā nodarījuma izdarītāja aizturēšanas vai apcietināšanas izbeigšanu, nodarījuma izdarītāja izbēgšanu vai atbrīvošanu no ieslodzījuma vietas, kā arī par pasākumiem kas veikti, lai nodrošinātu cietušā aizsardzību;

tiesības pieprasīt un saņemt informāciju par jebkādiem galīgiem lēmumiem, ar ko izbeidz kriminālprocesu;

citas tiesību aktos noteiktas tiesības.

Turklāt seksuāla rakstura noziedzīgos nodarījumos cietušām personām un cilvēku tirdzniecības upuriem ir tiesības:

pirms nopratināšanas saņemt no valsts budžeta finansētas speciālista konsultācijas;

izmantot no valsts budžeta finansētus pārstāvja pakalpojumus;

pieprasīt, lai nopratināšanu policijas iecirknī vai prokuraturā (*državno odvjetništvo*) veic tāda paša dzimuma persona, un, ja nopratināšanu veic atkārtoti, lai nopratinātājs būtu tā pati persona;

atteikties atbildēt uz jautājumiem, kas ir tieši saistīti ar personas personīgo dzīvi un nav saistīti ar noziedzīgo nodarījumu;

pieprasīt, lai nopratināšana tiktu veikta, izmantojot audiovizuālus palīg līdzekļus (Kriminālkodeksa 292. panta 4. punkts);

uz personas datu aizsardzību;

pieprasīt lietas izskatīšanu bez sabiedrības līdzdalības.

Ja noziedzīgā nodarījumā cietušais ir bērns, papildus iepriekš minētajām tiesībām viņam ir tiesības:

izmantot no valsts budžeta finansētus pārstāvja pakalpojumus;

uz personas datu aizsardzību;

uz lietas izskatīšanu bez sabiedrības līdzdalības.

Bērns ir jebkura persona, kura ir jaunāka par 18 gadiem.

Ja liecinieks vai cietušais ir bērns, izmeklēšanas tiesnesis to iztaujā liecinieku uzklausiņas sēdē un pavēsti nosūta bērna vecākiem vai aizbildņiem.

Privāta apsūdzība

Kad tiek ziņots par noziedzīgu nodarījumu, vairākumā gadījumu prokurors ierosina lietu pēc savas ierosmes.

Privātu apsūdzību var celt par noziedzīgiem nodarījumiem, uz kuriem attiecas kriminālprocesa uzsākšana privātas apsūdzības ceļā. Privāta apsūdzība jāceļ trīs mēnešu laikā no dienas, kad pilnvarotā fiziskā vai juridiskā persona uzzinājusi par noziedzīgu nodarījumu un tā izdarītāju.

Blakusprasība par zaudējumu atlīdzību

Cietusī puse var iesniegt pieteikumu par civilprasības pievienošanu kriminālprocesam.

Noziedzīgā nodarījumā cietušais ir arī cietusī puse, un tai ir tiesības tiesā iesniegt blakusprasību par zaudējumu atlīdzību.

Blakusprasība var ietvert šādus prasījumus:

piešķirt kompensāciju par zaudējumiem, kas var būt gan materiāli, gan nemateriāli (pārciestās sāpes, bailes);

atdot personīgās mantas, ja cietusī puse var pierādīt, ka viņa ir bijusi to īpašnieks vai likumīgais turētājs;

anulēt konkrētu darījumu, ja noziedzīga nodarījuma rezultātā noticis darījums ar īpašumu (ja atbildētājs piespiedis cietušo noslēgt līgumu).

Blakusprasību par zaudējumu atlīdzību var iesniegt kriminālprocesa laikā vai kā atsevišķu civilprasību pret atbildētāju. Ja šāda prasība tiek iesniegta kriminālprocesa laikā, lai to pieņemtu, tiesai apsūdzētais vispirms jāatzīst par vainīgu.

Tas nav priekšnoteikums, lai prasību sekmīgi izskatītu civilprocesā.

Cietušo personu tiesības izmeklēšanas laikā un kriminālprocesā

Cietušajam, kurš piedalās kriminālprocesā kā cietusī puse, ir šādas tiesības:

sazināties savā valodā, arī nedzirdīgo un nedzirdīgu neredzīgo zīmju valodā, un saņemt tulka palīdzību, ja cietušais nesaprot horvātu valodu vai nerunā tajā, vai tulkotāja vai surdotulka palīdzību, ja cietušais ir nedzirdīgs vai nedzirdīgs neredzīgais;

iesniegt blakusprasību par zaudējumu atlīdzību un priekšlikumus par pagaidu noregulējumu;

tikt pārstāvētam;

sniegt faktus un pierādījumus;

apmeklēt liecinieku uzklausišanu;

apmeklēt tiesas sēdi, piedalīties liecinieku uzklaušanās un sniegt noslēguma paziņojumu;
piekļūt lietas materiāliem;
pieprasīt informāciju no prokurora par darbībām, kas veiktas, pamatojoties uz viņa ziņojumu, un iesniegt sūdzību vecākajam prokuroram;
iesniegt apelācijas prasību;
pieprasīt iepriekšējas situācijas atjaunošanu;
saņemt paziņojumu par kriminālprocesa rezultātu.

Prokuratūrai un tiesai ir pienākums gan pirms kriminālprocesa, gan katrā tā posmā izvērtēt, vai ir jebkāda iespēja apsūdzētajam atļūdzināt cietušajai pusei noziedzīgā nodarījuma radītos zaudējumus. Prokuratūrai un tiesai ir arī pienākums informēt cietušo pusi par tiesībām sazināties savā valodā, arī nedzirdīgo un nedzirdīgu neredzīgo zīmju valodā, un saņemt tulka palīdzību, ja cietušais nerunā horvātu valodā vai to nesaprot, vai tulkotāja vai surdotulka palīdzību, ja cietušais ir nedzirdīgs vai nedzirdīgs neredzīgais, par tiesībām iesniegt blakusprasību par zaudējumu atlīdzību un priekšlikumus par pagaidu noregulējumu, par tiesībām vērst uzmanību uz faktiem un iesniegt pierādījumus, par tiesībām apmeklēt tiesas sēdi, piedalīties liecinieku uzklaušanās un sniegt noslēguma paziņojumu, par tiesībām piekļūt lietas materiāliem un par tiesībām no prokurora saņemt informāciju par pasākumiem, kas veikti saskaņā ar cietušās puses izvirzīto apsūdzību, un iesniegt sūdzību vecākajam prokuroram.

Tiesības saņemt finansiālu kompensāciju

Likums par finansiālu kompensāciju noziedzīgos nodarījumos cietušajiem (*Zakon o novčanoj naknadi žrtvama kaznenih djela*) (Horvātijas Republikas Oficiālais Vēstnesis (*Narodne Novine (NN)*) Nr. 80/08 un Nr. 27/11) nosaka tiesības uz finansiālu kompensāciju personām, kuras cietušas tīšā vardarbīgā noziedzīgā nodarījumā, kas izdarīts Horvātijā, vai šādu personu radiniekiem atbilstoši likumā paredzētajiem nosacījumiem.

Ar to nosaka tiesības uz finansiālu kompensāciju tīšā vardarbīgā noziedzīgā nodarījumā cietušajiem un paredz priekšnosacījumus un procedūru kompensācijas tiesību īstenošanai, struktūras, kas pieņem lēmumus un piedalās lēmumu pieņemšanas procesā par tiesībām uz kompensāciju, un struktūras un procedūru pārrobežu lietās.

Tīšā vardarbīgā noziedzīgā nodarījumā cietušajiem ir tiesības uz finansiālu kompensāciju no valsts budžeta.

Policijai, prokuratūrai un tiesām ir pienākums sniegt informāciju par tiesībām uz kompensāciju, izsniegt vajadzīgās pieteikuma veidlapas un pēc cietušā pieprasījuma sniegt vispārīgus norādījumus un informāciju par to, kā aizpildīt pieteikumu, un par vajadzīgajiem apliecinošajiem dokumentiem.

Finansiālās kompensācijas pieteikumi jāiesniedz Tieslietu ministrijā, izmantojot veidlapu, ko var lejupielādēt ministrijas tīmekļa vietnē.

[Finansiālās kompensācijas pieteikuma veidlapa noziegumos cietušajiem_hr](#) PDF (223 Kb) [hr](#)

Pieteikumi jāiesniedz sešu mēnešu laikā no noziedzīga nodarījuma izdarīšanas dienas. Ja ir likumīgi iemesli, kuru dēļ cietušais nav varējis iesniegt šādu pieteikumu noteiktajā termiņā, viņam tas jāizdara trīs mēnešu laikā no dienas, kad šādi iemesli beiguši pastāvēt, un katrā ziņā trīs gadu laikā no noziedzīga nodarījuma izdarīšanas dienas.

Ja cietušais ir nepilngadīga persona vai persona, kurai nav rīcīspējas, un viņa juridiskais pārstāvis sešu mēnešu laikā no noziedzīgā nodarījuma dienas nav iesniedzis prasību, sešu mēnešu termiņu sāk skaitīt no dienas, kad attiecīgā persona sasniedz 18 gadu vecumu, vai no dienas, kad pēc tam, kad cietusī persona kļuva pilngadīga, tika sākts kriminālprocess, vai arī no dienas, kad persona atguvusi rīcīspēju.

Personas, kuras ir tiesīgas saņemt finansiālu kompensāciju:

vardarbīgā noziedzīgā nodarījumā cietušais, kurš ir Horvātijas Republikas pilsonis, Eiropas Savienības dalībvalsts pilsonis vai Eiropas Savienības pastāvīgais iedzīvotājs, un ja noziedzīgs nodarījums izdarīts Horvātijā;

cietušais, kurš guvis smagus miesas bojājumus vai kura veselība noziedzīgā nodarījuma rezultātā ir pasliktinājusies (šāda persona ir tiesīga saņemt kompensāciju par ārstēšanās izmaksām, ja tās nesedz obligātā veselības apdrošināšana, par summu, kas nepārsniedz Horvātijas Republikā veiktās veselības apdrošināšanas summu, un kompensāciju par ienākumu zaudēšanu — ne vairāk kā 35 000 HRK);

persona, kura ir mirušā cietušā tuvs radnieks (laulātais vai partneris, bērns, viens no vecākiem, viens no adoptētājiem, adoptēts bērns, patēvs vai pamāte, pabērns, viendzimuma partneris, kāds no vecvecākiem un mazbērns, ja viņiem bijusi viena māsainiecība ar cietušo) (šāda persona ir tiesīga saņemt kompensāciju par likumiskā apgādnieka zaudēšanu — ne vairāk kā 70 000 HRK);

cietušā nāves gadījumā — persona, kura sedz apbedīšanas izdevumus, ir tiesīga saņemt kompensāciju ne vairāk kā 5000HRK;

ja par noziedzīgu nodarījumu ir ziņots policijai vai prokuratūrai vai ja policija vai prokuratūra to ir reģistrējusi sešu mēnešu laikā no tā izdarīšanas dienas, neatkarīgi no tā, vai ir zināms noziedzīgā nodarījuma izdarītājs.

Nosakot kompensācijas summu, ņem vērā cietušā rīcību noziedzīga nodarījuma laikā un pēc noziedzīga nodarījuma, to, vai un ciktāl viņš ir veicinājis noziedzīga nodarījuma izdarīšanu vai zaudējumu radīšanu, to, vai persona ir tiešais cietušais un vai un kad tā ir ziņojusi par noziedzīgu nodarījumu kompetentajām iestādēm. Papildus novērtē cietušā sadarbošanos ar policiju un kompetentajām iestādēm, lai noziedzīgā nodarījuma izdarītāju sauktu pie atbildības, ņemot vērā, vai tiešais cietušais ir veicinājis zaudējumu radīšanu vai palielinājis zaudējumus; katrā no šiem gadījumiem kompensāciju, ko cietušais ir tiesīgs saņemt, attiecīgi samazina. Kompensācijas pieteikumu noraida vai summu samazina, ja tiek konstatēts, ka cietušais bijis iesaistīts organizētā noziedzībā vai noziedzīgā organizācijā. Kompensāciju var atteikt vai summu var samazināt arī tad, ja pilnas kompensācija summas piešķiršana būtu pretrunā taisnīguma, morāles un sabiedriskās kārtības principam.

Paziņojums par noziedzīgā nodarījuma izdarītāja atbrīvošanu

Ja atbildētājam ir piespriests brīvības atņemšanas sods, Tieslietu ministrijas Cietušo un liecinieku atbalsta dienests (*Služba za podršku žrtvama i svjedocima*) informē cietušo par ieslodzītā atbrīvošanas datumu (beznosacījuma atbrīvošana un nosacīta atbrīvošana).

Likumā noteiktais pienākums informēt cietušos par ieslodzīto atbrīvošanu

Saskaņā ar Likuma par izmaiņām un papildinājumiem Brīvības atņemšanas soda izpildes likumā (*Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o izvršenju kazne zatvora*) noteikumiem Tieslietu ministrijas Cietušo un liecinieku atbalsta dienestam ir jāinformē cietušais, cietusī puse vai to ģimene par ieslodzītā atbrīvošanu.

Cietušajiem paziņo par ieslodzītā atbrīvošanu gadījumos, kad noziedzīgs nodarījums ir vērst pret seksuālo brīvību un seksuālo morāli, dzīvību un veselību, vai vardarbīgu noziedzīgu nodarījumu gadījumos.

Minēto informāciju cietušajam, cietušajai pusei vai to ģimenei sniedz neatkarīgi no tā, vai ieslodzītais tiek atbrīvots bez nosacījumiem vai nosacīti.

Turklāt, ja tiek pieņemts lēmums par to, vai ir ieteicams atļaut ieslodzītajam pamest ieslodzījuma vietu, lai dotos uz tā pastāvīgo vai pagaidu dzīvesvietu, brīvības atņemšanas iestādes / ieslodzījuma vietas var pieprasīt, lai Cietušo un liecinieku atbalsta dienests sniegt informāciju par cietušā vai viņa ģimenes attieksmi pret šādu iespēju. Cietušo un liecinieku atbalsta dienests sagatavo ziņojumus brīvības atņemšanas iestādei / ieslodzījuma vietai, pamatojoties uz tā sarunām ar cietušo.

Atbalsts lieciniekiem un cietušajiem

Atbalstu lieciniekiem un cietušajiem Horvātijas Republikā koordinē Tieslietu ministrijas Cietušo un liecinieku atbalsta dienests.

Cietušie un liecinieki var saņemt atbalstu un informāciju par viņu tiesībām un par procedūrām no tiesu Cietušo un liecinieku atbalsta nodaļām.

Šādas nodaļas ir izveidotas septiņās apgabaltiesās (*županijski sudovi*), proti, Zagrebā, Zadarā, Osijekā, Vukovaros, Splitā, Sisakā un Rijekā. Minētās nodaļas sniedz emocionālu atbalstu, praktisku informāciju un informāciju par tiesībām cietušajiem, kā arī atbalstu un informāciju lieciniekiem un tos pavadošajām personām. Atbalstu sniedz arī kompetento vietējo un likumpārkāpumu tiesu nodaļas (*općinski sudovi* un *prekršajni sudovi*).

Informāciju par savām tiesībām un tiem pieejamās palīdzības veidu cietušie var arī saņemt, zvanot uz **Nacionālā zvanu centra noziegumos un likumpārkāpumos cietušajiem bezmaksas tālruna numuru 116 006** (sk. Nacionālā zvanu centra tīmekļa vietni).

Tieslietu ministrija arī sniedz cietušajiem un lieciniekiem atbalstu un informāciju par viņu tiesībām, un informācijas pieprasījumus var nosūtīt pa e-pastu uz šādu adresi: zrtve.i.svjedoci@pravosudje.hr vai uz Horvātijas Tieslietu ministrijas tīmekļa vietni: <https://pravosudje.gov.hr/>

Atbalsts cietušajiem un lieciniekiem pārobežu lietās

Tieslietu ministrijā izveidotais Cietušo un liecinieku atbalsta dienests sniedz atbalstu un informāciju gan lieciniekiem, gan cietušajiem, kuri uzaicināti uz tiesu ar starptautiskās juridiskās palīdzības procedūras starpniecību (ieskaitot kara noziegumos cietušos).

Informācijas vēstules nosūta lieciniekiem, kuri uzaicināti sniegt liecības tiesās Horvātijas Republikā, vai lieciniekiem no Horvātijas, kuri uzaicināti ierasties ārvalstu tiesās.

Kara noziegumu lieciniekiem vajadzības gadījumā nodrošina fizisku aizsardzību un palīdzību saistībā ar viņu gatavošanos ceļam un ierašanos kompetentajā tiesu iestādē (tas attiecas uz lieciniekiem un citām procesa pusēm, ko uzaicina uz nopratināšanu kriminālprocesā saistībā ar kara noziegumiem, kura notiek kompetentajās tiesu iestādēs Horvātijas Republikā vai ārpus Horvātijas, ja šāds atbalsts ir saistīts ar starptautiskās juridiskās palīdzības pieprasījumu).

Lai atrastu vajadzīgo informāciju, noklikšķiniet uz tālāk norādītajām saitēm:

- [1. Manas tiesības kā noziedzīgā nodarījumā cietušai personai](#)
- [2. Ziņošana par noziegumu un manas tiesības izmeklēšanas vai tiesvedības gaitā](#)
- [3. Manas tiesības pēc tiesvedības](#)
- [4. Kompensācija](#)
- [5. Manas tiesības uz atbalstu un palīdzību](#)

Lapa atjaunināta: 27/03/2023

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datiem, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.